

Utvärdering av Ockelbo-projektet

Olle Westling

Ockelbo-projektet är ett samverkansprojekt mellan kommun och landsting med inriktning på psykiatri vars arbetsformer visat sig vara framgångsrika.

Olle Westling, socialchef i Ockelbo kommun, redogör i artikeln närmare för bakgrund, arbets sätt och resultat.

Bakgrund

1979 anordnades en sammankomst mellan hjälpverksamhetens överläkare vid Bollnäs sjukhus och föreståndare å ena sidan och sociala centralnämndens ordförande och undertecknad å den andra sidan. Vid denna sammankomst presenterade man från Bollnäs sjukhus sin syn på problematiken för patienter som efter sjukhusvistelse försöksutskrivs till eget boende på hemorten. Den situation som ofta uppstod med dessa försöksutskrivna patienter (som i de flesta fall var sjukpensionerade eller uppbar sjukbidrag) var den – näst intill totalt – isolerade tillvaro som mötte dem i det egna boendet. Den enda sociala kontakt som stod att få var sporadiska anhörighetskontakter och eventuellt en kontakt med kommunens hemsamarit. Denna brist på sociala interaktioner medförde att en återintagning till institutionen ganska snart blev följden. Den kontakt som personalen från hjälpverksamheten har möjlighet att ge de försöksutskrivna är trots allt sporadisk. Eventuellt övrig kontakt från socialtjänstens sida var om ekonomiskt stöd eller nykterhetsvård var aktuellt. Bristen på aktiviteter medförde att "institutionaliseringen" flyttades till det egna boendet. När det sedan "krisade till sig" och en återintagning blev aktuell ställdes det ofta krav på blyxtak-

tioner från socialtjänstens sida (ansökan enligt LSPV och ibland även polishandräckning).

Projektet tar form

En insats av något slag var nödvändig för att dessa människor skall få ett stöd i sin återanpassning. Det har visat sig att den ordinarie distriktsvården eller primärkommunernas socialtjänst inte kunde klara av dessa problem. Vi enade oss därför om att sociala centralnämnden skulle anställa en lämplig hemsamarit (det var endast inom den sektorn man snabbt kunde få fram en tjänst) och vi enades också om att några formella utbildningskrav inte skulle ställas. Man skulle helt enkelt "välja ut" en lämplig person för detta projekt (den berörda fackliga organisationen hade i det här fallet inget att invända mot den metoden). Det blev här fråga om en befattningshavare som tidigare arbetat på servicehusets arbetsterapi och som visat sig ha god förmåga att ha nära och krävande kontakter med människor.

Befattningsnamnet blev gruppleddare. Landstinget skulle svara för en veckas introduktion vid Bollnäs sjukhus för att befattningshavaren skulle få lära känna personalen vid berörda avdelningar och vid hjälpverksamheten. Initialt blev gruppleddarens systerhetsgrad 50% men den utökades efter ett par månader till 75%.Handledning erhöles från hjälpverksamheten och på socialförvaltningen blev hemvårdsassistenten ansvarig arbetsledare men gruppleddaren fick frihet att disponera arbetstiden efter eget gottfinnande.

.....
Dessa försöksutskrivna patienter mötte en näst intill totalt isolerad tillvaro i det egna boendet
.....

Man skulle helt enkelt "välja ut" en lämplig person för detta projekt

Gruppens storlek

Gruppen omfattar ett 20-tal personer i åldern 35–65 år som har eller har haft psykiska besvär. Majoriteten av gruppens medlemmar har varit inlagda på psykiatriska kliniker i Bollnäs. Flera av medlemmarna har vistats på andra institutioner eller har varit i kontakt med psykiatrisk vård av annan karaktär. Gruppen består till övervägande delen av ensamstående män. Varje dag deltar minst 10 av gruppmedlemmarna i verksamheten. Gruppledaren gör 2–3 dagar i veckan hembesök hos olika personer som av någon anledning inte vill eller kan anlita i gruppens aktiviteter. Gruppledaren har dessutom täta och intensiva telefonkontakter med gruppmedlemmarna, många gånger på obekväma tider.

Val av aktiviteter

Eftersom gruppen har tillgång till dagcentral deltar flera av medlemmarna regelbundet i det ordinarie terapiarbetet tillsammans med andra boende i servicehuset. En dag i veckan träffas man i dagcentralens träningskök och anordnar gemensam matlagning, bakning mm. Eftersom flera av gruppens medlemmar har visat sig ha väldigt dålig kondition tog gruppen upp fysiska aktiviteter på programmet. Under sommartid är det cykelturer och promenader (under 1981 har gruppen cyklat 70 mil). På vintertid består träningsaktiviteterna av skidåkning, bordtennis och bodybuilding. Någon fysisk aktivitet bedrivs varje dag. För att träningsmomenten skall upplevas positivt läggs cykelturerna ofta upp som en utflykt där man som mål har någon naturskön plats tex en badstrand, fäbodvall eller liknande. Korvgrillning bedrivs såväl sommar som vinter. Kostnaderna för sådana aktiviteter betalar gruppmedlemmarna själva. Variation i aktivitetsprogrammet görs så att alla kan vara med. Detta är viktigt eftersom gruppen består av medlemmar med olika förutsättningar. Tillsammans med socioterapi i Bollnäs eller enskilt har gruppen besökt bla Sundborn, Järnvägmuseet i Gävle och Tännålen.

Intellectuella aktiviteter

Eftersom gruppen består av många medlemmar med stor intellektuella kapacitet (författare av såväl prosa som poesier) förekommer ofta biblioteksbesök. Man berättar också för varandra om olika böcker som man har läst. En av gruppdeltagarna skriver även små dikter eller verser om gruppens framfart. Och studiecirkel om landskapet Värmland pågår fn och gruppen har sedan för avsikt att göra ett besök i Värmland.

Kontakter med RSMH

Kontakter med RSMH i Gävleborgs län har förekommit under hela försöksperioden och intrycket har varit att man ställer sig mycket positiv till Ockelboprojektet.

Vad har Ockelboprojektet uppnått

Vår målsättning – att människor efter en vistelse vid psykiatrisk klinik, försöksutskrivna eller utskrivna, skall ha ett stöd, en "återanpassning" till ett rikt socialt liv har kunnat uppfyllas över förväntan. De krissituationer som har uppstått har lätt klarats av genom den nära kontakt gruppledaren har haft med gruppmedlemmarna. När en återintagning till Bollnäs sjukhus ändå har varit nödvändig har detta skett på ett lugnt och planerat sätt. Ett positivt resultat av gruppens verksamhet är att en av gruppmedlemmarna erhållit ett beredskapsarbete men fortsätter att ha sporadisk kontakt med gruppen. Syftet är naturligtvis att flera av de yngre medlemmarna ska erhålla ett arbete. Det kärva arbetsmarknadsläget gör dock den delen av återanpassningsarbetet väldigt svår.

Det fina samarbetet som råder mellan Ockelbo kommun och Gävleborgs läns landsting, i detta fall hjälpverksamheten vid Bollnäs sjukhus är en förutsättning för att ett sådant här projekt skall lyckas. Det ställs vidare väldigt stora krav på den eller de personer som arbetar som gruppledare och före-

Gruppen omfattar ett 20-tal personer i åldern 35–65 år som har eller har haft psykiska besvär

ståndare vid hjälpverksamheten. I detta projekt har Karin Larsson, Ockelbo kommun, och Roland Bengtsson, Bollnäs sjukhus, burit ett stort lass och på ett utomordentligt sätt klarat av de problem som uppstått och på ett föredömligt sätt fört projektet framåt.

Utveckling

De positiva erfarenheterna vi fått av försöksverksamheten visar klart att det såväl ur mänsklig som ekonomisk synpunkt är nödvändigt både för primärkommun och landsting att fortsätta på den inslagna vägen. Idag finns endast ett fåtal personer från Ockelbo kommun inskrivna vid Bollnäs psykiatriska kliniker. Före Ockelboprojektets start fanns mellan

10–20 personer inskrivna vid dessa institutioner och dessa siffror talar sitt tydliga språk.

Vi kan konstatera att Ockelboprojektet fungerar idag men att projektet är moget för en utveckling och då främst på det personella planet så att fler försöksutskrivna skall kunna få del av gruppverksamheten. En utveckling är nödvändig även för att man på ett mera aktivt sätt skall kunna aktivera de personer som är i arbetsför ålder till att åter komma ut på arbetsmarknaden.

Projektet är också moget att appliceras på andra kommuner. För de insatser som Ockelbo kommun gör är endast sådana insatser som lagstiftaren förutsätter att en aktiv socialtjänst skall bedriva.